List 21. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. maja 1900.

Politični oddelek.

Ali vender?

Svoj čas, ko je Avstro-Ogerska po naročilu berolinskega kongresa okupirala Bosno in Hercegovino, ni tega storila samo iz lakomnosti po novih pokrajinah, nego tudi — kar je grof Andrassy naravnost priznal — z namenom, da zabije klin v slovansko meso in da prepreči za vselej ustanovitev mogočne in širne jugoslovanske države, ker bi ta zamogla postati Slovencem in Hrvatom prav tako krepka opora, kakor je Italija avstrijskim Lahom ali kakor je v gotovih časih Rumunija ogerskim Rumunom.

Že več kakor dvajset let sta Bosna in Hercegovina v oblasti Avstro-Ogerske. V tem času sta v marsikaterem oziru napredovali, a tudi v marsikaterem oziru nazadovali, samo njih državnopravni položaj je ostal isti, dasi v resnici ni nikomur po godi. Bosna in Hercegovina pripadata še danes teoretiški k Turčiji, praktiški pa k Avstro-Ogerski ali — točneje rečeno — k Madžariji, a s tem položajem so nezadovoljni Bosnjaki in Hercegovci, Turčija in Avstrija, Rusija in Črnogora, samo ne razkralj Milan, ki se je za dober denar odpovedal vsem idealom srbskega naroda in tudi vsem njegovim aspiracijam na Bosno.

Avstro-Ogerska išče že veliko let sredstev, kako bi mogla Bosno in Hercegovino tudi državnopravno inkorporirati, toda posrečilo se jej to še do današnjega dne ni. Pot dotlej je tudi danes še dolga.

Inkorporocije ovirajo pred vsem druge velevlasti, v prvi vrsti Rusija. Ta bo težko kdaj brezpogojno dovolila v inkorporacijo, zlasti še, ker se čuje, da je pokojni ruski car črnogorskemu knezu slovesno obljubil, da postane Hercegovina njegova in če bi veljalo vojno z Avstrijo.

O zadnjem poskusu naše države, prisvojiti si Bosno in Hercegovino, je priobčila nova dunajska revija „Slavjanskij Věk“ jako zanimive podatke. Ta list pravi, da je dunajski kabinet neposredno pred zadnjo grško-turško vojno v Berolinu in v Rimu prosil privoljenja, da proglasi Bosno in Hercegovino za svojo last. Pričakoval je seveda povoljnega odgovora, a tako je strmel, ko se je iz Berolina odgovorilo, da trozveza sploh nima agresivnih namenov, posebno ne na Balkanu, in ko se je v Rimu reklo, da v tistem trenotku, ko proglasi Avstrijsko-Ogersko okupacijo Bosne in Hercegovine za definitivno, zasede italijanska armada Albanijo. Dunajski krogi so bili ogorčeni. Cesar Viljem je sicer nekaj dni po tistem odgovoru prišel osebno na Dunaj tolažit svojega zaveznika, a uspeha menda ni imel, zakaj koj na to je naš cesar potoval na Rusko in sklenil tamkaj tisti dogovor, o katerem se v zadnjih letih toliko govori. Italiji ni odpustil Dunaj njenega odgovora, kar dokazujejo utrdbe na južnem Tirolskem in v Kotoru, za katere se je izdalo kar 30 milijonov gld.

Tako je pred nekaj tedni iz diplomatiškega vira poročal rečeni dunajski list. Zdaj pa se je položaj menda že nekoliko premenil. Naš cesar gotovo ni zaman potoval v Berolin, in kdo ve, če se pri tistem sestanku niso dogovorile tudi stvari, ki se nanašajo na Bosno in na Hercegovino.

Avstro-Ogerska se vsekako ni odpovedala svojim aspiracijam. Oficijozno se zdaj poroča o koraku, ki nam kaže, da se namerava inkorporacija Bosne in Hercegovine sicer počasi in z največjo previdnostjo vender-le izvršiti.

Značaj provizornosti združenja Bosne in Hercegovine z našo monarhijo se razvidi iz tega, da se ti deželi upravljata popolnoma samostalno in neodvisno od druzih kraljestev in dežela. Bosna in Hercegovina imata svojo lastno civilno in vojaško upravo, da celo svoje lastne poštne znamke. Država je proti temu le enkrat grešila, tedaj, ko je nekaj bosanskih bataljonov poslala v cislitvanska mesta v garnizije, kar pa ni posebnega pomena.

Zdaj hoče — kakor se poroča — zjediniti vojaško upravo Bosne in Hercegovine, z vojaško upravo Dalmacije. To bi pomenilo nič manj, nego, da se dejanski raztrga provizornost okupacije in stori znatno približanje tudi k civilnopravnemu združenju okupiranih dežel z drugimi kronovinami, česar pač naši državi ne more nihče braniti. V kakem smislu se hoče združenje izvršiti, to je vidno iz tega, da se hoče združiti z okupiranimi deželami Dalmacija.

Nas bi veselilo če bi se to izvedlo. Kdor reče A, mora reči tudi B, in kdor se postavi na stališče, da je možno in dobro, da se Bosna in Hercegovina združita z Dalmacijo, ki je del trojedne kraljevine, tisti ne more prerekati, da je logična posledica tega prvega koraka nadalnje združenje s Hrvatsko in Slavonijo.

Če je krenila naša država na to pot — gotovo to še dolgo ni, saj se o pravih njenih namenih ne ve ničesar pozitivnega — bi bilo to v korist in v utrjenje slovanskega življa v monarhiji in zato smo prepričani, da bodo slovanski poslanci porabili ves svoj upliv na vladne kroge, da se to pospeši in da se tako četudi ne formelno pa vsaj dejansko vtelesita Bosna in Hercegovina s trojedno kraljevino.

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica je šla v soboto na binkoštne počitnice. Te bodo trajale do 6. junija. V zadnjih sejah so Čehi s svojo obstrukcijo dosegli velik uspeh. Dokazali so namreč, da je njih obstrukcija naravnost nepremagljiva. Čehi so našli, da se morajo po opravilniku vse podane interpelacije doslovno prečitati, predno se začne seja. Na to niti Nemci niso prišli. Za Čehe je to posebne važnosti, ker jim znatno olajšuje obstrukcijo. Ako bi hoteli delati vedno z glasovanji po imenih, bi moralo biti vedno vsaj 50 poslancev navzočnih. Pri interpelacijah pa tega ni treba. Pri teh zadostuje, če je interpelacijo podpisalo 15 poslancev, ni pa treba, da bi bil kdo navzočen. Čehi lahko izdelajo na tisoče interpelacij in bodo ž njimi brez težav dosegli, da se bodo morale za razprave o drugih stvareh vedno prirejati večerne seje, pri katerih bodo operirali z dolgimi govori, z glasovanji po imenih in s predlaganjem po 10 minut trajajočih odmorov. V zadnjih sejah so delali skoro samo z interpelacijami. Glasovanj po imenih je bilo razmeroma prav malo. Nemci in Poljaki so poskusili dvakrat predreti češko obstrukcijo, toda obakrat se je ta njihov poskus izjalovil. Najprej se je dr. Fuchs postavil na stališče, da seje ni treba zaključiti, ako postane zbornica nesklepčna, nego da sme predsednik sejo za nekaj časa pretrgati, dokler se zbere za sklepčnost potrebno število poslancev. Čehi so se temu tolmačenju uprli in dokazali, da se mora v tacih slučajih seja vselej zaključiti in prihodnja seja poslancem pismeno naznaniti. Predsednik Fuchs se je tudi udal in postopal tako, kakor so Čehi dokazali, da veleva zakon. Drugi poskus, predreti češko obstrukcijo, se je zgodil v petek. Tedaj je bil predsednik Fuchs naznanil, da bo prihodnja seja dne 6. junija. S tem je mislil, da napoti Čehe, da se odpeljejo domov. To se je tudi res zgodilo, a ostalo jih je še vedno nad 50 na Dunaju. Mej sejo so nakrat Nemci predlagali, naj bo koj v soboto seja in naj se postavi na dnevni red budgetni provizorij. Ta predlog je bil tudi sprejet, ker so se Poljaki pridružili Nemcem. Seja je tudi bila, ali razprava o budgetnem provizoriju se niti začela ni, ker so to Čehi z interpelacijami in poimenskimi glasovanji zadržali. Zbornica se je torej razšla s prepričanjem, da niti v jedni seji ni mogla priti do dnevnega reda, ker so to Čehi zadrževali in to je za češke poslance gotovo velika zmaga.

Parlamentarni položaj je tako nejasen, da nihče ne ve povedati, kako se razvije in kaj se zgodi. Desničarske stranke so se na razne načine trudile, da bi Čehe odvrnile od obstrukcije. Naposled je bila sklicana parlamentarna komisija desnice. Sklepi, ki so bili storjeni v tej seji — ako je sploh do sklepov prišlo — so tajni. Očitno je samo, da se vrše neki dogovori in da je bil vsled tega sklican izvrševalni odbor mladočeške stranke. Upanja, da opuste Čehi obstrukcijo, pa menda ni dosti, vsaj Jaworski je v poljskem klubu naravnost povedal, da ga nima. Govori se tudi o nekih skrivnih pogajanjih mej Čehi in Nemci. Da se za kulisami dela, o tem pač ni dvomiti, ali kakšen sad da rode ta pogajanja, se šele pokaže ko se zopet snide državni zbor. Poroča se, da vlada v slučaju, ako bi Čehi nadaljevali obstrukcijo, razpusti drž. zbor. „Neue freie Presse“ je celo povedala, da ima Körber dotični cesarjev dekret že v žepu, z druge strani pa se zopet trdi, da vlada ne misli na razpust poslanske zbornice, ker bi v slučaju novih volitev nemški klerikalci in poljski klub preveč mandatov izgubili, nego da hoče zopet poseči po § 14. in z njim tudi uveljaviti svoj jezikovni zakon za Češko in Moravsko, čeprav je prikrojen po nemškem binkoštnem programu in ga Čehi ne bodo nikdar priznali.

Delegaciji. — Zdaj je obrnjena pozornost vsega javnega mnenja v Budimpešto, kjer zborujeta delegaciji. Tekom prihodnjih dni je pričakovati prav zanimivih razprav. Zlasti zunanjo politiko hočejo Čehi vzeti na rešeto in posvetiti svojo posebno pozornost ministru zunanjih del grofu Goluchowskemu. Pričakovati je prav zanimivih razprav. Goluchowski se jih gotovo ne veseli, toliko manj, ker je za svoj posel popolnoma nesposoben in obstoji prav za prav vsa njegova zunanja politika iz samih Ahilejevih petâ

Italija. — Vsled obstrukcije socialnih demokratov in ž njimi združenih levičarskih strank je vlada razpustila parlament in takoj razpisala nove volitve. Te se bodo vršile dne 3. junija, ožje volitve pa bodo 10. junija. Boj bo hud. Od njega izida je odvisna usoda sedanjega sistema.

Nemčija — Zdaj je proti svobodni umetnosti lex Heinze menda definitivno pokopana. Prišla je drugič na razpravo. Katoliški centrum in konservativni klub sta napela vse sile, da doženeta razpravo vzlic obstrukciji. To se jima je tudi čeprav le z veliko težavo posrečilo. Predno pa je prišel na razpravo zadnji paragraf celega zakona, se je vsa stvar zopet odstavila z dnevnega reda. Sklenil se je potem kompromis v tem smislu, da sta se izpustila umetniški in gledališki paragraf, ostali del zakona, ki je namenjen v varstvo nravnosti, pa je bil sprejet.

Francija. — Pri občinskih volitvah v Parizu so dosegli nacionalisti in monarhisti velik uspeh. Večina obč. sveta je sedaj protirepublikanska. Na deželi so zmagali republikanci.

Vojna v južni Afriki se menda približuje koncu. Angleži napredujejo sicer počasi, a sigurno proti Johannesburgu in proti Pretoriji. Bojev sploh ni več. Buri se umikajo brez boja. Poroča se, da se hočejo šele pred Johannesburgom postaviti v bran. Na zapadni strani so Angleži osvobodili Mafeking, na vzhodni strani je Buller zavzel Dundee. Na vseh straneh prestopajo Buri transvaalsko mejo. V Pretoriji so spoznali, da se bliža konec vojne. Žene že beže z otroci iz mesta, Krüger pa je baje že brzojavno prosil za mir, seveda pod častnimi pogoji. Storil je to, ker se je izkazalo, da tudi Amerika neče intervenirati v prid Burom, nego da jih hoče prepustiti njihovi usodi.

Obrtnija.

Kranjska mlinska obrt.

(Iz govora deželnega poslanca I. Lenarčiča v deželnem zboru kranjskem.

(Konec.)

Pa ne samo za eksport nam konkurirajo ogerski mlini, tudi v naši domači kronovini in v tostranski državni polovici sploh konkurirajo ogerski mlini s svojimi tarifi na tak način, da je kranjska mlinska industrija omejena samo na majhno črto od Ljubljane do Trbiža, kajti po sedaj veljavnih tarifih se more iz Budimpešte čez Reko in od Reke nazaj proti Ljubljani do Borovnice prevažati blago ceneje, kakor če bi se po tej strani vozilo do Ljubljane in od tod dalje proti jugu, brez ozira na to, da bi bilo iz Ljubljane treba blago še prevažati na naše mline.

V Trstu, o katerem se je reklo, da pripada naši državni polovici, imajo ogerski mlini nižjo refakcijsko postavko, kakor naši kranjski mlini. Ogerski mlini plačujejo v Trst od vagona 180 K, naši 188 K.

V Cormons vozijo tudi ogerski mlini cenejše kakor naši in isto tako vozijo na Koroško, na Tirolsko po istih progah ogerski mlini za čez 30 K cenejše. Kam pa naj sploh naša mlinska industrija izvaža svoje izdelke; ves svet ji je zaprt!? Če se pa pomisli, da se temu pridružijo še neke sekature, ki nikakor niso opravičene, in ki tisto zvišanje, ki je že umetno v tarifih sestavljeno še bolj občutno delajo, se stvar še poostri.

Na pr. kranjski mlini ne morejo kartirati direktno čez Ljubljano proti Trstu, ampak morajo, ako hočejo deležni postati refakcijske postavke, kartirati svoje blago do Ljubljane, v Ljubljani morajo plačati pristojbino za prepeljavanje blaga od državne železnice na južno železnico, torej transitno pristojbino in plačati je enkrat reekspedicijo, kateri stroški precej znašajo, tako na pr. pri enem kranjskem mlinu na leto 12.000 K, od česar južna železnica nima ničesar. — Drugi taki položaj je pri prevozu blaga, ki je namenjeno čez Nabrežino in Kormin v Italijo. Tudi tukaj ni kranjskim mlinom dovoljeno, direktno kartirati v dotične kraje, marveč morajo blago pošiljati v Trst, iz Trsto na Nabrežino in od tod naprej na državno mejo. To je tako nekako umetno sestavljeno, da se naravnost vidi na vsem, da se s tem hoče oškodovati in uničiti našo mlinsko obrt.

Ogerska državna polovica je, uvidevši velikanski pomen svoje industrije, vse storila, kar je mogla storiti, da njene prometne naprave služijo svojemu namenu. Ogerska državna polovica ne išče dobičkov pri prometnih napravah, ampak je mnenja, da so prometne naprave le sredstva, katere eventuelno tudi brez posebnih čistih dohodkov izhajajo in imajo v prvi vrsti služiti le za povzdigo industrije v deželi, dočim imajo za državne potrebščine donašati ona podjetja, katerim so prometna sredstva namenjena. Dohodkov naj bi ta sredstva imela le toliko, kolikor je neobhodno v pokritje stroškov potrebno. Pa tudi na to se ogerska vlada ne omejuje, ampak ona sega dalje tudi na vožnjo po morju, ker daje zdatne olajšave za promet v avstrijska pomorska mesta. Tudi tam so dotične tarife tako nizke, da se za nekatere relacije pomorska vožnja direktno nazaj plača. Na primer je postavka iz Nagy-Varada v Pulj ravno ista, kakor iz Nagy-Varada v Reko, oziroma iz Reke v Pulj pa znaša 35 K od vagona in istih 35 K se nazaj povrne ogerskim eksporterjem, katere postavke pa avstrijski mlini ne morejo biti deležni in tako je Ogerska vzela vsa pomorska mesta, da sploh avstrijskim mlinom ni mogoče z ogerskimi konkurirati. S tem sem nekoliko pojasnil razmere, ki danes obstoje in glasno kličejo po odpomoči.

Če hoče sploh avstrijski upravi kaj biti na tem ležeče, da se cislitvanska mlinska obrt sploh in ne samo kranjska ohrani, je neobhodno potrebno kaj ukreniti in napraviti protiutež proti ogerskemu delovanju. Kako pa je mogoče kaj storiti? Seveda se bo reklo: Naša južna železnica kot taka je privatno društvo in na privatno društvo nimamo upliva. Tudi na južno železnico se da uplivati, seveda le potom konkurenčnih tarifov. Saj danes ne velja tisto pravilo, da bi daljava že sama po sebi določevala tarifne cene, marveč razne kombinacije omogočujejo, da se na za 100 *km* daljši progi blago lahko ceneje prevaža, kakor za krajšo progo. Zakaj bi avstrijska državna uprava ne upoštevala te ugodnosti in bi na svojih progah ne upeljala konkurenčnih tarifov, ki bi omogočili konkurenco proti južni železnici. Mislim si to zadevo na pr. tako-le: Ako se upliva od strani državne uprave na Dunavsko parobrodno društvo, da ono upoštevši svoje, že sedaj obstoječe tarife za vožnjo navzgor še nekoliko prijenja, čisto malo prijenja od njih, potem je mogoče, da se iz ogerskih krajev žito po Dunavu navzgor prevaža in sicer iz Požuna proti Lincu. Na tej progi sta dve postaji, ki sta pri Donavi: Pöchlarn in Mauthhausen. Ne vem, katero mesto je za prekladanje prikladnejše. Morda je to Mauthhausen in od tam bi žito, ki je namenjeno za cislitvanske dežele, na pr. tudi za Kranjsko lahko po državni železnici po eksportnih tarifih v našo deželo prihajalo in južna železnica, ki ne mara uvideti svoje koristi, bi bila tako nekako odstranjena in ves promet, ki morda samo za Kranjsko znaša kakih 4000 do 5000 vagonov, bi dobila državna železnica. Državni železnici bi ne bilo treba tako posebno znižati svojih tarifov. Ako bo državna železnica upeljala kilometerske tarife 0.15 K za 100 *kg* jeden kilometer, potem je lahko mogoče, da se dobi postavka 100 K za črto od Mauthhausna do Trsta, in s to postavko bi bilo mogoče uspešno konkurirati proti ogerskim tarifom oziroma proti južni železnici, ki je popolnoma v služnosti ogerske uprave.

Zdi se mi potrebno, da bi se morodajni faktorji s to zadevo pečali in državni upravi nasvetovali, kako bi

*

bilo mogoče z konkurenčnimi tarifi rešiti to zadevo in s tem rešiti tudi našo domačo mlinsko obrt.

Usojam si torej sledečo resolucijo predlagati:

„Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča:

1.) da si preskrbi potrebne podatke nanašajoče se na škodljivo sestavo tarifov, kateri uničujejo kranjsko zlasti mlinsko in lesno industrijo dalje one, koje bi bilo priporočati za vpeljavo na avstrijskih državnih železnicah in po Donavi navzgor od Pressburga proti Lincu v svrho omogočenja konkurence kranjskih mlinov z ogerskimi vsaj potom tustranskih izvoznih mest ter parobrodnih tarifov za izvoz v inozemstvo v primeri z ogerskimi parobrodnimi odnošaji;

2.) da se na podlagi teh podatkov obrne do visokega c. kr. železničnega in trgovskega ministerstva s prošnjo, da oni prej ko prej ukrenete, da se obvaruje s tem kranjska in z njo cislitvanska mlinska industrija gotovega propada“.

Kmetijstvo.

Govedoreja.

(Dalje.)

Ker ima deželni živinozdravnik primerno majhne dijete, ker bi od deželnega odbora imenovani zastopnik v dotičnem domačem okraju le kratke distance potoval in ker bi zastopnik občine itak ne mogel zaračunavati dijet, bili bi vsi komisijski stroški za licencovanje neznatni.

Glede naknadnega licencovanja priporočala je kmetijska družba določitev, da sme okrajni živinozdravnik dati do glavnega licencovanja provizorično licenco, ako je spoznal, da je dotični bik sposoben za pleme, bodisi o priliki njegovega uradnega potovanja, bodisi na izrecno zahtevo gospodarja dotičnega bika.

Na podlagi teh razmer načrtal je deželni odbor zakonski načrt, s katerim se imajo §§ 7., 8., 9. in 10. zakona z dne 11. avgusta 1890, dež. zak. št. 4. iz l. 1891, o povzdigi govedoreje spremeniti in poprosil c. kr. deželno vlado, da se izrazi o tem načrtu, v koliko more računati na pritrditev cesarske vlade.

Na to je c. kr. deželna vlada dne 15. marca l. 1899., št. 3565, poslala sledeči dopis:

„Z ozirom na dopis z dne 12. julija 1898, št. 1163, s katerim je bil semkaj predložen načrt zakona z dne 11. avgusta 1890, dež. zak. št. 4 l. 1891., glede reje goveje živine, usoja si deželna vlada na podstavi skušenj, ki so se pri izvrševanju tega zakona pridobile tuuradno kakor tudi pri političnih okrajnih oblastvih, prijaviti deželnemu odboru, da se s prenaredbami, omenjenimi v navedenem načrtu zakona, po tukajšnjem mnenju nikakor ne odstranijo oni nedostatki, ki sosebno v nekaterih okrajih ovirajo povzdigo reje goveje živine.

Te prenaredbe, ki v prvi vrsti merijo na pomnožitev krajev za licencovanje in za zmanjšanje članov licencovalnih komisij, pač ne morejo odstraniti onih glavnih nedostatkov, ki izvirajo od tod, ker v premnogih okrajih Dolenjskega in Notranjskega ni sposobnih bikov in tudi ne v zadostnem številu na razpolago, in ker živinorejci, če imajo le količkaj lepega bika, ga kakor hitro mogoče prodado kakemu vnanjemu kupcu, dalje ker je sploh tudi težavno, pripraviti živinorejce do tega, da bi redili bike, kajti to v naši deželi v obče premalo dobička daje, spojeno pa je vender z mnogimi sitnosti in to osobito zaradi tega, ker se v vsaki občini z vednostjo župana toda vzlic temu brez vsake kazni nepotrjeni biki rabijo za pleme tuje živine, pri čemer je merodajna manjša oddaljenost stajališča ali pa, kar se še pogosteje pripeti, manjša junčevina.

Če se posreči, ta vprašanja primerno ali vsaj deloma rešiti, potem se bo popolnoma dosegel namen zakona za povzdigo reje goveje živine.

Z ozirom na to, naj se pred vsem dela na to, da se dežela razdeli v pasmine pokrajine z določeno pasmo, ter da se izdatno skrbi za dobavo čistokrvnih bikov in njih primerno razdelitev med take občine, ki nimajo dobrih bikov za pleme in pa da se vsako leto podeli večje število denarnih premij za lepe bike; posestniki, ki so dobili premije, da bi se morali zavezati, da bodo dotične bike obdržali določeno dobo ter jih rabili za pleme. Istotako naj bi se posameznim posestnikom, ki se odlikujejo z rejo čistokrvnih bikov, podeljevale podpore, in končno bi se moralo zagotoviti pravilno izvrševanje kazenskih določil s tem, da se isto izroči okrajnim glavarstvom.

Razun poslednje omenjene okolnosti gre tukaj vsekako za take naredbe, za katere bi se posebno spočetka potrebovalo mnogo denarja, dosegel bi se pa tudi zaželjeni namen, dočim je sicer iz stališča povzdige govedoreje, oziroma glede njene glavne stvari, namreč zboljšanja plemena, popolnoma vse jedno, kje in s koliko člani opravlja svoj posel komisija za licencovanje, če se ji ne prižene nikakih, za pleme pripravnih bikov, kakor se to še vedno dogaja v nekaterih krajih na Dolenjskem in Notranjskem. Vender so se pa od prvega licencovanja bikov l. 1892., kakor je razvidno iz vsakoletnih okrajnih razkazov, razmere v obče vsekako že zdatno zboljšale, kar se na vsak način sme pripisovati obstoječemu zakonu.

Preidoč na posamezna določila novega načrta zakona se mora omeniti, da je v uvodu § 7. navedena določba, da morajo posestniki bikov svoje, za plemenitev določene bike neposredno oglasiti pri okrajnem glavarstvu, z ozirom na znano nebrižnost kmetskega prebivalstva nepraktična, ter bi političnim oblastvom provzročevala tudi mnogo nepotrebnega dela.

Po § 3. izvršitvenega ukaza z dne 2. maja l. 1891., dež. zak. št. 5, se imajo te zglasitve izvršiti po županstvu in to je potrebno zaradi tega, ker je župan v stanu, naznaniti okrajnemu glavarstvu posestnike bikov pleme-

njakov tudi takrat, če so posestniki, kar se večinoma zgodi, opustili pravočasno zglasitev.

V tem oziru torej ne bi bilo umestno, prenarejati obstoječih predpisov.

Daljna določila novega § 7. imajo očividno namen, da se z jedne strani popolnoma odpravi ali pa vsaj olajša pripeljavanje bikov pred komisijo in da se z druge strani znižajo stroški licencovanja.

Namesto poslednjega pa bi se vzlic zmanjšanemu številu članov licencovalnih komisij ravno nasprotno doseglo, kajti pri takšni pomnožitvi krajev za lincencovanje bi se stroški primerno zvišali.

Sedaj se namreč po največkrat za dve, tri in tudi več občin določi en kraj za licencovanje in le tamkaj, kjer zahtevajo krajevne razmere, se vrši licencovanje v vsaki posamezni občini ali prav izjemoma v večih krajih jedne občine.

Na ta način se more licencovanje po velikostih in po krajevnih razmerah okraja dovršiti v treh do desetih dneh in pri tem tudi potovanje komisije ni posebno veliko, ker število krajev za licencovanje znaša od 8 do 25.

Če bi se pa licencovanje vršilo v stajališčih bikov, moralo bi število licencovalnih krajev najmanj petkrat, v nekaterih okrajih pa tudi desetkrat večje biti kakor doslej.

Za vzgled bodi tukaj naveden politični okraj Kranjski, kjer se je 1898. leta, kar se blagovoli razviditi iz dotičnega potnega načrta, licencovanje izvršilo na 19 krajih v sedmih dneh, čeravno je komisija morala pregledati 158 še nelicencovanih bikov. (Dalje sledi).

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

Med tem je postal večer. V pol ure pridrdral je voz v mestno postajo.

„A po Moskvi se bodemo, kakor mi se dozdeva, mnogo vozili“? vprašal je manjši.

„Po Moskvi? Da, kakor pravim, skozi celo mesto. Bržkone na ono stran“.

„Tem boljši“.

„Čemu neki; tem boljši“?

„Ogledam si mesto. Jaz se ga slabo spominjam“.

„To bi bilo tudi pozneje možno. Kaj se bode sedaj videlo“! odgovoril je Norič.

In resnično, voz se je začel pomikati iz ulice v ulico ter jo krenil onstran Moskve. Ulice so bile puste, le redko se je prikazal kak človek. Male hišice bile so temne in le v velikih ulicah, veliki domi, stoječi izključno v globini prostornih dvorišč, bili so razsvetljeni.

Zastonj je mlajši pazno gledal skozi odprto vozovo okno — on ničesar ni mogel videti vsled večerne megle čmerikavega zimskega dne. Ali oziral se je po ulici z nekakim čudnim čustvom, kakor da je hotel sam sebe razvedriti in umiriti ono burno čustvo, ki se je vzdigovalo in razsajala v njegovih prsih.

Med tem, ko se je voz pomikal po mestu, je mladi človek desetkrat vprašal:

„Ali bode kmalu“?

In vselej mu je Norič odgovoril:

„Kmalu, kmalu“.

Da je bil mladi potnik nemiren, to ni bilo nič čudnega. On je bil takorekoč prvikrat v Moskvi in celo v Rusiji, katero je zapustil, ko je bil še skoraj otrok. On se je jedva spominjal onega, h kateremu je sedaj potoval. Po vrhu pa še ni vedel, kaj se bode zgodilo z njim zjutraj, ko ga, da uvidi in kaj sliši. Vedel je samo to, da stopi kmalu pred človeka, ki je jeden prvih oseb v ruskem carstvu; je bogatin in žlahtnik, je imeniten velmoža. K temu pa je še ta žlahtnik njegov ded, katerega je on, Bog ve kedaj videl, ga povsem ne pozna, in katerega ni mislil obiskati v tem letu, ako se ne bi bile razmere naenkrat tako strašno čudno in tajnostno zasukale.

Čim bolj, ko se je bližal cilju dolgega, šesttedenskega svojega potovanja, od bregov Rena k bregovom reke Moskve, tem bolj je zapiralo sapo mlademu človeku. In sedaj ga je tako začelo dušiti v grlu in solze so mu stopale v oči. Čemu, da so ga silile solze — sam ni razumel. Kakor nekaka slutnja nekaj slabega, čez mero slabega lastila se je njegove duše. Ta hip pa se je ne daleč od voza prikazal skakajoči jezdec z malim bičem v roki, in upil na vso moč:

„S pota! . . . S pota! . . .“

Voznik je krenil takoj s svojo trojko kolikor je mogel v stran široke ulice. Za prvim jezdecem pridirjala sta še dva druga, potem še nekaj ljudij, a za njimi je začrnelo in se dvigalo nekaj širokega in visokega.

„On je! On sam . . . Pri Bogu!“ vskliknil je Norič, gledaje iz okna.

„Kdo“? vstrepetal je mlajši.

„On . . . Naš grof!“

Ta trenotek je za dirjajočimi jezdeci drdral mimo velik voz, v katerega je bilo vpreženih osem konj. Vsled prižganih svetilk bil je celi voz razsvetljen in se lesketal v zlatu. Velik, poluaršini, zlati grb je svetlo zalesketal v očeh mladega človeka, gledajočega iz okna. Za jeden hip je vse to: jezdeci, vrsta iskrih konjev, pozlačeni voz in še nekaj jezdecev za vozom — vse je šinilo mimo z šumom, prasketom in glasnim ropotom.

„To je on . . . Naš grof, Aleš Grigorjevič, se je v goste odpeljal. Ne bo ga doma“.

„Kaj potem“? vprašal je čudno mladenič.

„Kaj! oddahnete se; med tem pa se vrne. Ali pa vas zjutraj vsprejme. Saj ni taka važnost! . . . Tamo le je dvor“.

In Norič je pokazal z roko na desno od voza na razsvetljeno vrsto velikih oken.

Mladenič se je nekako zganil in globoko vzdihnil.

IX.

„Torej smo na mestu. Kaj neki bode? Ne mara nezakonitost! Ne mara hujše nego pričakujem“! mislil je sam pri sebi, ali mislil po nemški ne po ruski.

Ko se je ustavil voz pred glavnim vhodom velike grofove palače, usipalo se je dvanajst poslov nasproti. Ali ne radi vsprejema prišlecev, marveč iz radovednosti.

„Od kod ste? Ali k nam prihajate“?

„Glej ga, k glavnemu vhodu so se pripeljali! Spodobilo bi se peš priti, bratci moji“! čulo se je takoj sredi te gruče radovedneže v.

„Oh vi bedaki! Mi da-li peš? . . . Ali niste spoznali“? izpregovoril je Norič odpiraje vrata.

In hipoma so se vsi okolo stoječi začudili.

„Kdo je to . . . Oh, za pet ran Kriščevih“?

„Ignat Ivanovič! Kdo je ondi . . . I grofič! Oh ti gospod“!

„St! Ti! Klek! Ali se ti je Sibirije zaželelo, z grofičem ka-li“! šepnil je jeden prileten strežaj.

„Oh, kriv sem. Pozabil sem povelje. Bog se me usmili“!

Norič je stopil prvi iz voza, no obrnil se je takoj in pomolil roko mlademu človeku, da bi mu pomagal iz voza. Njegov pojav osupnil je vso družino. Takoj je vse umolknilo in neizrečeno začudeni vzori hlapcev uprli so se v mladeniča od vseh stranij.

„Kaj, ali so sobe prirejene? Ali je to ukazano“? vprašal je Norič.

„So, so, davno! Aleš Grigorjevič se je odpeljal“.

„Vem . . . Smo se srečali. Odvedite gospoda v pripravljene sobe“.

Norič je hipoma obstal, se odkril, stopil ne mnogo v stran od strežajev ter se jel pred sosednjo cerkvijo, ki se je komaj videla v nočnem mraku, križati.

„Hvali, ti Gospod“! izgovoril je tiho, da smo se pripeljali. A pa le pot kratek! Pet tednov smo se skoraj vozili. Nu zahvaljen bodi Gospod za srečno potovanje“.

Mladi gospod se je tudi odkril in prekrižal ali nekako prisiljeno in neodločno kakor da ni vedel: ali mora tako storiti ali ne Mogoče, da je to le navada mislil si je, in se je torej dolžan pokrižati, a znabiti pa ruskemu gospodu to ne pristaja. In tako neodločno, ko se je križal, istotako ukorno in plaho korakal je po stopnicah v vežo velikanske razsvetljene palače.

Mladega prišleca vsprejel je spodobno in uljudno v veži prileten vratar, ter ga peljal čez dolgi mostovž v sobe, ki so bile uže zarana zanj pripravljene. Tri sobe so bile: nekaka vsprejemnica, spalnica in soba za oblačenje. Med mostovžem in vsprejemnico bila je mala sobica, v katero se je takoj vsulo šest strežajev v jednakih livrejah, na kojih so se lesketali bohotni grbi mogočnega njihovega gospoda.

Mladi človek se je ozrl okrog in ko ga je vprašal vratar ali želi takoj večerjati je odgovoril neodločno.

„Ne vem . . . kakor hočete . . . nisem lačen“.

Potem pa, kakor da se je bolje zavedel, dodal:

„Preje ali pozneje, ko se vidim z grofom“.

„Oprostite, vse . . .

In vratar je umolknil, ne vedoč, kako imenovati prišleca, — „vaše blagorodje“, dejal je zmočeno in tiho, kakor da ga je bilo sram, da ni vedel s pravim pridevkom imenovati prišleca. Oprostite . . . Ali jaz mislim da danes ne utegnete videti njega visokosti. Aleš Grigorjevič odpeljal se je na ples k general-guvernerju in se bo vrnil pozno“.

Tujec ničesar ni odgovoril in tudi zmeden, pobesil oči. V njegovih ušesih sta še vedno donela čudno dva ruska pridevka: njega sijateljstvo in „vaše blagorodje“.

Vratar je odšel, da bi ukrenil potrebno, a mladenič pa se je takoj usedel na bližnji stol, oprl komolce na koleni, naslonil glavo na roki in se zamislil. Težke so morale biti njegove misli, kajti vzdramil se je še le, ko so čez dolgo časa vstopili v sobo livrirani strežaji, postavili mizo in jo pokrili z namiznim prtom in posodo.

Bilo mu je očividno neprijetno, da so ga zasačili v takem daleč ne veselem položaju. Potegnil je roko po glavi, vstal in se na lahno stresel, kakor da se je hotel znebiti svojih spominov. Čez nekaj minut je, sedeč za mizo, obloženo z vsakovrstnimi jedmi, jedel z veliko slastjo.

Med tem časom razlegal se je v drugi polovici doma v nekaterih sobah šum in trušč. Veseli glasovi, glasno smejanje, krik in vrisk otrok, tekanje in dirjanje odraslih, vse se je mešalo. Več nego petdeset ljudij nahajalo se je na minuto v teh sobah, ki so želeli videti prišlega Ignata Ivanoviča.

Srečen, vesel, zadovoljen, sedel je Norič v krogu svoje družine: žene, hčer in sinov in celo vnukov. Vsi od malega do velikega, ga so zvedavo izpraševali o tem nenavadnem, skoraj neverjetnem potovanju, katero je on ravnokar dovršil. Iz Moskve potovati čez vse nemške kraje, sto jih je baje, pa do meje francoske dežele, to ni kar si bodi! Potuj on še malo dalje, pa bi dospel do obrežja velikega oceana, sredi katerega je, na otoku Bujanu, i konec božjega sveta.

Vse je zanimalo jedno vprašanje: kako je tam, v teh zamorskih krajih? Kaka vera? Ali žive tam hudobni ljudje? Kakšni da so? Ali razumejo in govore ruski?

Norič se je smejal in mahal z roko, kajti nekatera vprašanja zdela so se mu neumna. Istotako so mahali tudi nekateri njegovih poslušalcev, kakor da niso verjeli, da govori resnico. Samo njegovo ženo, petdesetletno Ano Nikolajevo, zanimalo je jedino vprašanje: kako nadari moža dobrosrčen in radodaren plemič? Dovršiti tako nalogo, kakoršno je dovršil njen soprog, to ni šala! Pojdi, pošlji drugega v tako daljavo! V pravljicah se pripoveduje: šli so za trikrat devet dežel, a Ignac Ivanovič pa je potoval za sto nemških dežel in se je živ vrnil.

Sredi prepira in vriskanja veselih otrok in vnukov, kateri so bili srečni, da so zopet videli in imeli v svoji sredi očeta in dedca, ženi ni bilo možno govoriti z možem o najvažnejšem, kar je njo zanimalo. No slednjič, ko so domačini jeli ocenjevati dare, katere jim je prinesel Norič iz tujine, uporabila je Ana Nikolajevna priliko ter pozvala moža na stran. Ana je poljubila moža na vsako stran lica, se prekrižala, zahvalila se Bogu za srečno moževo potovanje in nagnivši se k njemu, rekla mu skoraj na uho:

„Nu, kaj je on“?

„Nič. Kaj naj bi bil“! odgovoril je nerad Norič.

„Ali ve, čemu da ga bo potreboval naš grof? Zakaj bo tu“?

„Bržkone ne ve“! odzval se je znova z istim glasom Norič. In žena je opazila v njegovih očeh, da možu ta razgovor ni po volji.

In tudi tega ne ve, kako se bo odslej imenoval“?

„Kakor sem med potoma izvedel, imenuje se sedaj Krsft. A kakor bode potem . . . in Norič je, gledaje ženi v oči, umolknil.

„Kaj pa“?

Pozneje . . . Prepričal se bo! „In potem nastane gotovo prepir“.

„Kaj, prepir“?

„Seveda. On je rezek. Ne bo se kar tako udal. Ž njim se bo še grofinja prepirala. Tu je, kakor se pravi, trčila kosa ob kamen“.

„Kaj torej potem, ako se on upre? Reče ne bočem . . .“

„Primorajo ga. A mi pa poskačemo v vodo“.

„Kaj, golobček! Nemara si tam v nemških krajih vero vame zgubil kali“, zavpila je jezno žena „Čemu mi govoriš take neumnosti! Sam si rekel, pripravljaje se na pot, da bo to delo za nas jako plodonosno, — največa naša sreča! A sedaj pa praviš, da — ne bo nič ne strašiš. Zarezat in utopit. Saj si govoril odhajaje . . .

(Dalje sledi).

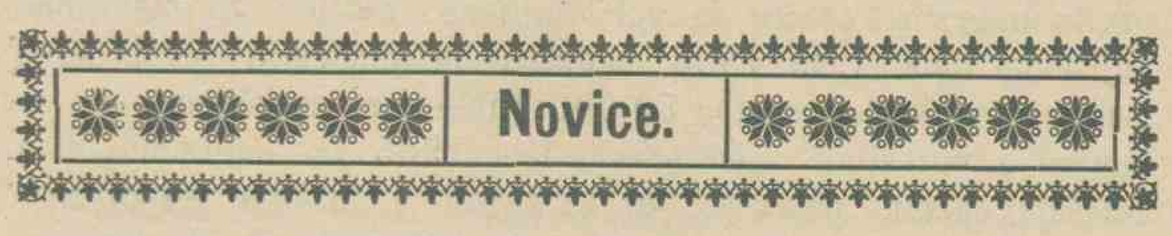

— **Osebne vesti.** Nadvojvoda Rajner se je mudil ta teden na Notranjskem, kjer je inspiciral domobrance. — Okrajni komisar gosp. Oton pl. Detela je imenovan deželnovladnim tajnikom v Ljubljani. — Blagajniški kontrolor na Dunaju, gosp. Rudolf Grund je imenovan preskuševalcem pri rudniškem ravnateljstvu v Idriji. — Finančni koncipist gosp. Valentin Žun je imenovan davčnim nadzornikom, respicijent finančne straže gosp. Fran Habjan pa komisarjem finančne straže na Kranjskem.

— **Promoviran** je bil 16. t. m. na graškem vseučilišču doktorjem bogoslovja gosp. Evgen Lampe, prefekt v ljubljanskem semenišču.

— **Cerkvene vesti.** Premeščeni so čč. gg. Andrej Krajec, župni upravitelj na Brdu, za župnega upravitelja v Belo Peč; Engelb. Berlan, kaplan v Št. Juriju pod Kumom, za župnega upravitelja v Dobovec; Kaplan Franc Erzar iz Št. Jerneja v Križevo pri Kostanjevici in kaplan Franc Koželj iz Križeva pri Kostanjevici v Šmarjeto na Dolenjskem.

— **Častno občanstvo** je občinski odbor v Begunjah podelil ondotnemu župniku čast. gosp. I. Košmelju.

— **Poroke.** Zemljemerski pristav v Ljubljani gospod Feliks Justin se je poročil z gdč. Jelico Pehani. — Notar v Radečah, gosp. Karol Pleiweis, se je poročil z gdč. Emo Juvančičevo od istotam. — Notar v Žužemberku, gosp dr. Andrej Kuhar, se je poročil z gdč. Berto pl. Dobnerjevo z Dunaja.

— **Županski shod.** Na binkoštni ponedeljek dne 4. junija ob 11. uri dopoludne bo v veliki dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani ustanovni občni zbor „Zveze slovenskih in istrsko-hrvatskih županov“.

— **Zgradba električne železnice v Ljubljani** se je zavlekla, ker ministerstvo še ni izdalo koncesije.

— **Razveljavljena prepoved.** Prepoved glede uvoza svinj iz okrajev Brežice, Krško in Kočevje na Nižjeavstrijsko je razveljavljena.

— **Posojilnico** nameravajo ustanoviti v Tržiču.

— **Talijo za rešitev življenja** je nakazala vlada pekovskemu učencu Josip Martinaku v Idriji, posestniku Martinu Kovačiču iz Mršeče vasi in brodniku Fr. Rozmanu od istotam.

— **Trgovskega in obrtnega društva za Kranjsko** občni zbor bo dne 15. junija ob 4. uri popoludne v Narodnem domu.

— **Odličen gost.** Te dni se je mudil v Ljubljani ruski publicist gosp. Valentin pl. Gorlov.

— **V Dražgošah pri Železnikih** so ustanovili Bralno društvo.

— **Mizarska zadruga** se je ustanovila v Št. Vidu nad Ljubljano in sicer za celo ljubljansko okolico. Namen jih je, podpreti mizarje z napravo skupnih prodajalnic in zalog surovin, s skupnim nakupovanjem vsakovrstnih potrebščin in dajanjem predujmov na izdelano blago. Zadrugi želimo obilo vspeha, ki gotovo ne izostane, če se bo delalo pošteno.

— **Štrajk v Vevčah.** V papirnici v Vevčah službujoči delavci — nad 800 — so ustavili delo, ker se je z njih bolniško blagajno samovojno ravnalo, ker se je ž njimi kruto postopalo in ker so bili tako slabo plačani, da jim ni bilo mogoče izhajati.

— **Letošnje vojaške vaje na Kranjskem** se bodo vršile okolu Postojne. Prično se dne 10. avgusta in bodo trajale do 5. septembra.

— **Šolo zaprli** so v raznih krajih tako pri D. M. v Polju, v Vel. Gabru, v Zatičini, v Št. Vidu, v Zagorju in druga, to pa zaradi različnih bolezni, ki razsajajo med otroci.

— **Novo šolsko klop,** ki vstreza najmodernejšim pedagoškim zahtevam, je sestavila ljubljanska tovarna pohištva J. J. Naglas. Ta klop se je upeljala v vseh šolah c. kr. mornarice.

— **Ravnopravnost na pošti** ni vselej posebno uzorna. Tako na pr. se poroča, da se na pošti v Spodnji Šiški izdajajo slovenskim strankam nemška potrdila itd. Nekatere poštne ekspeditorice so res že preveč drzne.

— **Okrajni zastop mariborski.** Pri volitvah so Nemci zmagali celo v kmetskih občinah čeprav z neznatno večino. Nemški kandidatje so dobili po 69 glasov, slovenski po 60 glasov. Zdaj so Nemci v okr. zastopu popolnoma med seboj.

— **Jareninsko bralno društvo** je minoli teden na slovesen način praznovalo desetletnico svojega obstanka.

— **Opuščeno notarsko mesto.** Pravosodno ministerstvo je odredilo, da se opusti drugo notarsko mesto v Ptuju.

— **Goriškim županom** je bil zopot izvoljen lahonski nestrpnež dr. Karol Venutti.

— **Lepe razmere.** V slovenskih Barkovljah pri Trstu so dobili v slovenski šoli slovenski učenci laška spričevala.

— **Družba sv. Cirila in Metoda za Istro** občni zbor bo dne 31. maja v Opatiji v prostorih društva „Zora“.

— **Za tiste ki hočejo v Ameriko.** Ministerstvo notranjih stvari razglaša, da je priseljevanje v Ameriko prepovedano vsem tistim, ki so že pred prihodom se zavezali za gotovo delo ali se tudi le vsled tiskanih vabil za izseljevanje odločili zapustiti svojo domovino. Vsak tak priseljenec se zavrne in mora na svoje stroške ali na stroške države zopet potovati domov.

— **Druga železniška zveza s Trstom.** Komisija za revizijo proge Gorica-Trst je že dognala predpisano revizijo trase in jo z malimi premembami odobrila.

— **Kanal med Donavo in Adrijo.** Inžener Wagenführer na Dunaju, ki ima koncesijo za pripravljalna dela tega kanala, je že odredil, da pričneta inženerja Makso Huber in Albert Wesselski s pripravljalnimi deli. Na Kranjskem se bodo ta dela vršila v smeri Vrhnika, Logatec, Planina, Strmec in Razdrto.

— **»Rana ura, zlata ura«** ne pove samo, da je treba zgodaj na delo, temveč da se to zgodi tudi veselega srca in čilega telesa. Kako se vsakdo veseli n. pr. zajutreka! Nihče ne pričenja rad pred kavo dnevnega dela. Že ta naravni nagon kaže, da je treba dati telesu za njegovo prvo potrebo take pijače, ki ima v sebi zdravilne, dobre in lahke hranilne snovi. Vse poskušnje in izkušnje v stotisočerih družinah so dokazale, da je v ta namen najizbornejša kava, v kateri je namešana polovica bobove in polovica Kathreiner-Kneippove sladne kave. Na tak način se dobi resnično pravo družinsko kavo, ki vsakemu jednako dobro prija in katero povsod vedno rajši pijo. Kathreiner-Kneippova sladna kava se dobi povsod, a pristna vedno samo v znanih Kathreinerjevih zavitkih, katero naj bi vsakdo vselej in povsod zahteval in le to vsprejel.

— **Umrli so** v Ljubljani umirovljeni višji finančni svetnik gosp. Ivan Samuda, umirovljeni oficijal finančne prokurature gosp. Simon Jan, bivši župan na Bledu in ondotni prvi hotelir gosp. Ivan Mallner. — V Gočah pri Vipavi je umrl učitelj gosp. Fran Mercina. Bodi jim zemljica lahka!

— **Kolo izposodil** si je pisar Anton Cmok v Ljubljani pri Ivanu Gorcu istotam in ž njim pobegnil.

— **Obsojen kapitan.** Pred tremi leti je na Reki trčil parnik „Ika“ z nekim angležkim parnikom. „Ika“ se je potopila in je utonilo je 16 oseb. Zdaj je bil kapitan „Ike“ obsojen za 4 mesece v ječo, ker se je izkazalo, da je on vsled slabega manevriranja kriv nesreče.

— **Heldovi tovariši.** Orožniki so vjeli tistega cigana in tisto ciganko, ki sta v tovaršiji s Heldom na Dolenjskem ubila kmeta Novljana. Zaprta sta v Novem mestu in teče proti njima preiskava.

— **Obesil** se je v Soči pri Bolcu kmet Andrej Gasperčič. Žena ga je našla visečega v seniku.

— **Na smrt na vislicah** sta bila pri goriškem porotnem sodišču obsojena Ivan Sfiligoj iz Fojane in Anton Battistuta iz Krmina in sicer zaradi roparskega umora.

— **Samomor.** Te dni se je v Ljubljani, v hotelu „pri slonu“ zastrupila iz Trsta došla gospa Albertma Unterwalder, trgovčeva soproga iz Linca. Vzrok samomoru so bile žalostne zasebne dogodbe.

— **Z brzovlaka skočil** je te dni v Ljubljani hlapec Anton Bučar iz Dolenjih Toplic, ker je bil pozabil izstopiti na kolodvoru, a se je bal, da bo moral plačati voznino od Ljubljane naprej. Zgodilo se mu ni druzega, kakor da so ga na policiji malo zaprli.

— **Požar.** V Gradiščah v kamniškem okraju sta te dni pogoreli hiši posestnikov Ivana in Alojzija Pestatorja. Oba pogorelca sta bila aretovana, ker leti nanja sum, da sta ogenj nalašč zanetila.

— **Perzijski šah.** Vladar najbogatejše države na svetu, perzijski šah, se je napotil v Evropo. Spremljan je po jako številnem in sijajnem dvorjanstvu S prva bode prepotoval inkognito pod drugim imenom nekoja ruska mesta in šel v Contrexeville na zdravljenje. Sedanji šah ni še bil v Evropi, zato bode po zdravljenju, katero bode trajalo mesec dni, nastopil uradno pot po raznih evropejskih prestolnicah. Najprej pojde na pohod k ruskem dvoru v Petrograd, potem v Berolin in Dunaj in od tod v Pariz na razstavo ter v uradni pohod na Francoskem in ostalih evropejskih dvorih. Domov se vrača čez Italijo, Grško in preko Carigrada kjer obišče padišaha (Sultana). Na svojem potovanju skozi Evropo namerava šah obiskati tudi Budimpešto. Tako vsaj pišejo ogerski listi.

— **Narodnjaki proti častnikom.** V Sedlecu pri Taboru na Češkem so se pripetile te dni demonstracije proti častnikom. Iz Pribrama je prišel tja orožniški poročnik Dittrich inspicirat orožnike. Zvečer je prišel poročnik v družbo ondotnih odličnjakov. Med pogovorom pa se je dotaknil zdravnik dr. Simaček tudi narodnega vprašanja in poročnik Dittrich je zagovarjal nemški državni jezik. Ko mu je dejal dr. Simaček, da kako more govoriti Čeh tako, je dejal Dittrich, da je samo — „vojak“. Dr. Simaček je na to vstal in prisedel za drugo mizo. Dittrich pa je poslal zdravniku karto, a Simaček je ni sprejel. Druzega dne je prišel Dittrich iz Pribrama z dvema častnikoma ali Simaček ju ni hotel sprejeti. Občinstvo pa je demonstriralo proti častnikom, pelo narodne pesmi ter se vedlo toli grozilno, da so se častniki umaknili v orožniško vojašnico. Drugi dan so odpotovali.

— **Trpinčenje vojakov.** Pretečene dni se je v Libercah na Češkem nadomestni rezervist Josip Novotny med vežbanjem umoril. Radi trpinčenja je obupal, vrgel nakrat puško proč, potegnil bajonet ter si ga zabodel v prsi. Potem je potegnil bajonet iz prsi ter ga vrgel korporalu pred noge in se zgrudil mrtev na tla. To je tekom treh tednov že četrti samomor vojaka v Libercah.

— **Oporoka po fonografu.** V Novem Jorku izhajajoči list „Arasdo Italiano“ poroča, da je v Rochesterju umrl nedavno elektrik in inžener Putman, ki je napravil par dni pred smrtjo oporoko fonografskim potom. Vpričo svojih sorodnikov in notarjev je govoril v fonograf svojo zadnjo voljo. Potem je napisal na vosek vrtečega se vala besede: „To je moja zadnja volja“ ter se podpisal. Podpisale pa so se tudi priče. Tako imajo njegovi dediči sedaj govorečo oporoko. Ali se ta morda tudi vkorenini?

— **Poldrugi milijon rubljev za znanstveno delo.** „Novoe Vremja“ poroča, da je ruska akademija znanosti razpisala nagrado od 10 in pol milijona rubljev za historično književno delo. Leta 1833 zapustil je akademiji tedaj umrli general Arakčejev svoto 50.000 rubljev z naročilom, da se kapital z obrestmi vred porabi leta 1905 za nagrado potom natečaja onemu pisatelju, ki bi spisal v ruskem jeziku najboljše delo o vladanju ruskega carja Aleksandra I. Ta čas naraste glavnica 50.000 rubljev z obrestmi na 1,918.000 rubljev. Od tega naj dobi avtor tri četrtine t. j. 1,438 500 rubljev, a eno četrtino je vporabiti za izdajo tega dela v najsijajnejši opremi, in sicer v 10.000 izvodih. Kar bi pa še ostalo, se izroči za prevod na francoski jezik. — Res kaj tacega je le v Rusiji mogoče.

— **Razbojniški dnevnik.** V Palermu v Siciliji izdaja glasoviti ropar in morilec Melhijor Candino razbojniški list „Giornale di Sicilia“. V tem listu prijavlja natančna poročila o vseh lopovščinah, ki jih doprinese z svojimi tovariši. Nedavno je prijavil v listu celo svojo fotografijo, kajpakda se je policija fotografije polastila in jo dala pomnožiti, da tem lože zasledi predrznega lopova.

— **Najlepša ženska.** Pariški „Gil Bas“ je razpisal natečaj za žensko lepoto. Povodom svetovne razstave bode po-

sebno sodišče prisodilo trem ženskam troje nagrad za njihovo lepoto. Pri presojevanju bodo gledali bolj na stas, na kretanje in na vtisk, kakor na lepoto obraza. Razsodišče je sestavljeno iz pesnikov, slikarjev, rezbarjev, igralcev, igralk in krojačev. Tudi Sara Bernhardova je v tem sodišču. Prva dobi 5000 frankov in obleke za 3000 fr. drugi dve dobita po 3000 fr. Doslej prijavilo se je že več sto lepotic. Največ nade imajo Italijanka Maria la Bella, Poljakinja Katarina Botovska in Angležkinja Edua Robertson, hčerka dr. Robertsona, ki se je pred tremi leti na Mont Blancu ubil.

— **Nesreča na delu.** Težaka Gioitti, Minka in drugovi so delali v sredo zjutraj v loydovem skladišču v Trstu, spuščajoč iz prvega nadstropja po neki vrsti mosta vreče blaga nizdol in vozeč jih na parnik. Ko so naročeno izvršili, so hoteli omenjeni most dvigniti, da tako napravijo prostor za prehod. Most je na enem kraju pričvrščen v nadstropju, med tem ko se na drugem kraju spušča ali vzdiguje po potrebi. Oni so torej zakvačili most z kvačkom in ga začeli s posebnim navijakom dvigati pod strop; ker pa v tem delu nista bila dosti vajena a navadnega opravljavca tega dela Josipa Kramerja ni bilo ondi, se jim je most, ko so ga uže popolnoma dvignili, izpustili in ogromna teža je padla zopet na tlak. Po nesreči je ravno oni čas zdolaj prišel težak Fran Spec, na katerega je most padel ter ga nepopisljivo zgnječil. V pomoč nesrečnežu so priskočili mnogi, ondi se nahajajoči težaki in straže so precej pozvale zdravnika iz zdravniške postaje, kateri pa ni mogel ničesar opraviti, zato je zaukazal precej, naj se nesrečneža v nosilih odnese v bolnišnico. Na lice mesta je prišla sodnijska komisija in se je upeljala preiskava, da se izve, na komu je odgovornost za to nesrečo.

— **Iz Vatikana.** Po smrti kardinala Mazzena, kateremu je Leon XIII. posvetil toplo nagrobnico, utegne postati njega naslednik kakor prefekt „dei riti“ kardinal Alojzij Masela, kateri bode najbrže tudi imenovan predsednikom odbora za imenovanje svetnikov zveličanih, katero imenovanje se bode izvršilo dne 24. maja v baziliki sv. Petra v Rimu. Kardinal Parocchi je bil imenovan po sv. Očetu protektorjem in častnim predsednikom arheološkega kongresa, ki se obdržava v Rimu od 17. aprila do 23. junija t. l. Kardinalom imenovan bo mosgr. Della Volpi, ki pa obdrži naslov majordomusa do zaklepanja sv. vrat. Ob enem ž njim bodo kardinali mosgr. Tripepi državni papežev podtajnik, mosgr. Taliani, nuncij na Dunaju in mosgr. Gennari. Mosgr. Tarnassi ima pa največ upa, da postane podtajnik.

— **Pudel gdč. Fehmer.** Dunajska igralka Fehdmer je ložirala s svojim pudlom v hotelu Imperial. Tamošnji sluga Danzinger se je sprijaznil s pudlom in nekega dne ga je vzel seboj brez torbice. Pudel pa je Danzingerja ugriznil. Tolika nehvaležnost je slugo tako užalila, da je šel in tožil gdč. Fehdmer, ker ima grizljivega psa. Drž pravdništvo pa ni postopalo proti gdč. Fehdmer, nego proti Danzingerju. Zakon določa, da je kaznovati onega, ki je kriv, da je pes „koga“ ugriznil. Seveda je ta „neki“, ki je bil vgriznjen, Danzinger sam. Toda za to se sodišče ni brigalo in obsodilo Danzingerja na denarno globo. Danzinger je bil torej vgriznjen, pa še kaznovan! O ti paragrafi!

— **Ženin ubit.** V Italiji, v mestecu Canale, okraja Alba, se je ženil nek Costa Tomaž. O tej priliki sta ženin in njegov brat potoma hode streljala in upila, kakor je uže tam v navadi. Slučajno je svatom prišel nasproti vodja žandarmerijske postaje z enim karabinijerom ter ukazal mladima možema, da nehata streljati in naj mu izročita pištoli ker sta prestopila postavno dovoljene. Ženin in brat njegov sta se začela trgati in braniti tako, da sta oba in karabinijerski vodja padla, v tem času je mladi karabinijer čul klic „na pomoč“ svojega predpostavljenega in začel iz revolverja kar vmes streljati. Ženin je dobil tri kroglje v truplo in je ostal na mestu mrtev, usmrčen je bil tudi 18letni Cotti Ivan, a neka ženska je dobila krogljo v pleče. Karabinijera sta bila te dni pred sodiščem pod obtožbo, da sta brezpotrebno rabila orožje in provzročila nesrečo. Sodišče pa je prišlo do prepričanja, da sta se karabinijera le v skrajni potrebi poslužila orožja zato sta bila oproščena.

— **Nemiri in pretepi na vseučilišču.** Nemški nacijonalni dijaki so uže dvakrat napadli svoje nemške tovariše klerikalne dijake. V torek so jih bili kar blokirali v vseučilišču ter jim niso pustili prostega izhoda, dokler ni nastal pretep, da je moralo posredovati redarstvo. V sredo so se dijaki spet spopadli in so nemški nacijonalci v svoji poznani robatosti z palicami udrihali po svojih sodrugih. Rektorat je dal objaviti oznanilo, ako nemiri ne utihnejo, da bode nastopil z strogimi merami proti izvrševalcem istih.

— **Kmetski nemiri v Bolgariji.** Vsled desetine, katero je vlada upeljala, so v nekaterih krajih nastali zelo resni nemiri, katere je moralo potlačiti vojaštvo s puško in bajonetom. Nad ruščuškim okrajem je proglašeno obsedno stanje, a to je kmete samo še bolj razjarilo. V vasi Trsteniki je v poulični bitki padlo 45 kmetov, a nemiri so vsled tega v severni Bolgarski tako narastli, da je razširjeno obsedno stanje še na šestero okrajev. Vojni sod ima polne roke posla. Z uporniki pa simpatizirajo po nekod celo vojaki, da, tudi sodniki, katere so morali nadomestiti z avditorji. Ministerstvo, ki je teh nemirov krivo, se pač ne vzdrži več dolgo na krmilu. Pasti bo moralo, z njim pa tudi desetina, ki tlači neznosno ubožni narod bolgarski.

— **Univerzalni genij Viljema II.** Neki angleški zbornik piše: Viljem II. igra na klavirju, goslih, mandolini in kitari. Govori tri jezike, poje, šahira, slika z oljnatimi barvami in akvareli ter dela s svinčnikom karikature. On sam, brez vsake pomoči, je napisal opero, dramo in komedijo. On zna dirigirati orkester ter opravljati božjo službo kakor duhovnik. Zna pa tudi opravljati službo gledališkega režiserja. Izvrstno se razume na mehaniko ali elektrotehniko ter zna spretno voditi veliko vojno ladijo in malo barčico. On prekrasno jaha in dasi mora delati vse to le z eno roko, je tudi izboren strelec. Do 25. leta je ubil nič manj kakor 23.500 kosov divjačine. Napraviti zna omleto, buljon biftek kakor najboljši kuhar, Preobleče se 10—20 krat na dan. Garderoba ga stane okoli 120.000 gld. Vsak dan dela od 5. zjutraj do 7. zvečer. Za hranjenje porabi le dve uri. Vsako leto potuje vsaj devetkrat ter ima najmanj deset velikih govorov. Zares, „velikanski talent!“

— **Za jetnike v Ameriki.** Amerikanci so povsod originalni in praktični ljudje, taki so tudi kar se tiče njihovih jetnikov. V Novem Jorku je, kakor povsod v velikih mestih, silno veliko število slabih ljudij, potepuhov, tatov itd. Ako bi hoteli stražniki vsakega aretovati, bi moralo biti stražnikov skoro toliko, kakor hudodelcev in aretiranja bi ne bilo konca ne kraja. Zato so napravili po mestu vse polno nekakih kijoskov, stolpičev v katerem ima prostora po en človek. V tak stolpič potisne straža hudodelca, ko ga zasači, ga notri zapre in gre dalje svojo pot. Po mestu okrog pa hodi zaprt voz, ki od časa do časa pobirat iz stolpičev hudodelce, kakor pri nas poštni voz pisma iz omarcev ter jih zvozi v „kajhe“. Taka naprava je zares posnemanja vredna.

— **Živi ustreljenci.** Američanske čete so ujele večje število Tagalov, ki so bili sicer brez orožja, a so bili vendar insurgentje. Častniki so jih pozivljali, naj izroče skrito orožje. Tedaj pa so častniki izbrali oddelek vojakov in šest Tagalov. Ti so odkorakali za bližnji hrib in kmalu se je slišal pok pušk. Oddelek vojakov je prikorakal nazaj in zopet so odbrali šest Tagalov, da jih odvedo vojaki za hrib. Predno pa so odmarširali, so jih še jedenkrat vprašali, ali nočejo povedati,

kam so skrili svoje puške. Tedaj so ustaši povedali kje so zakopali 60 pušk. Vojaki so jih res našli ter vzeli seboj. Takrat pa so se prikazali izza hriba tudi „ustreljeni“ Tagali. Američani so jih streljali le s papirjem in jih potem pridržali za hribom. Tovariši pa so menili, da so jih Američani v resnici postrelili, zato so se ustrašili ter ovadili skrivališče svojega orožja.

— **Po jajcih k poroki.** V kake svrhe rabi kurje jajce, nam pove naslednja mična dogodbica Elize Gilday, lepe hčerke nekega trgovca z jajci. Lansko leto o Veliki noči, ko je njen oče pošiljal jajca preko vse Amerike, je hčerka na eno jajce zapisala tale naslov in te-le besede: Lizzie Gilday, Fort Dodge Jowe. Pridi in poseti mojo ljubezen!“ Te besede je napisala s kemično tinto in oni, komur so veljale, je tudi znal, kako in kaj; kajti zaboj jajc, v katerem je bilo ono skrivnostno jajce, je potoval na Kubo in prišel v roke nekemu Schmidu, ki se je tudi takoj pismeno odzval na imenovani naslov. Kako sta se ta dva človeka zmenila, se ne ve, resnica je le, da se je vsled tega sporazumljenja po jajcu izvršila njiju poroka nedavno in da je lepa Lizika šla k svojemu ženinu na Kubo.

Loterijske srečke

V Lincu dne 19. maja t. l.: 35, 87, 50, 43, 73.

V Trstu dne 19. maja t. l.: 82, 22, 59, 78, 47.

V Pragi dne 23. maja t. l.: 62, 87, 64, 43, 86.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 25. maja 1900. Pšenica K 8.40 h, rž K 7.— h, ječmen K 7.50 h, oves K 6.20 h, ajda K 9.— h, proso K 7.— h, turščica K 7.— h, leča K 12.— h, grah K —.— h, fižol K 11.— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

12

Razpošiljava sukna samo zasebnikom.

En odrezek 3·10 *m* dolg zadostno za 1 moško obleko stane samo

gld. 2·80	iz dobre	pristne ovčje volne
» 3·10	» »	
» 4·80	» »	
» 7·50	» fine	
» 8·70	» »	
» 10·50	» finejše	
» 12·40	» angleške	
» 13·95	» grebenčeste	

En odrezek za črno salonsko obleko fl. 10·—

Blago za vrhnje sukne od 3 gld. 25 kr. meter in višje; loden v mičnih barvah 1 odrezek 6 gld. — 1 odrezek 9 gld. 95 kr. — peruvien in dosking, blago za državne in železniške uradnike in sodnijske talarje, najfinejše grebenčasto in ševejot blago, kakor blago za finančne in žandarmerijske uniforme itd., razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se **naravnost** od nas naroči, kakor pa pri kupcih. Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez prebitka katerega rabata. (16)

Doktorja pl. Trnkóczyja

preskušena zdravilna in redilna sredstva, preskušena že mnogo let, priporoča in razpošilja

lekarna Trnkóczy v Ljubljani.

Najceneje se dobivajo v podpisani lekarni, če se naroča po pošti, odkoder se ta zdravila vsak dan na vse strani sveta z obratno pošto s poštnim povzetjem takoj pošiljajo, tudi celo samo jeden komad z natančnim navodilom o uporabi.

Za štedilne gospodinje, dojenčke, otroke, nervozne, okrevajoče, slabotneže, malokrvne, bledične, za vsakega bolnika, sploh za vsakega se namesto brezmočne, razdražujoče kave in ruskega čaja **doktorja pl. Trnkóczya**

Kakao sladni čaj priporoča kot tečno, krepilno, zdravo in najceneje hranilno sredstvo. Zavojček (četrt kile vsebine) 40 h, 14 zavojčkov samo 5 K.

Dalje se priporoča: **Doktorja pl. Trnkóczyja**

Želodečne kapljice. Izborno sredstvo za želodec. Deluje pomirjujoče, krepilno, bolest utešujoče, tek vzbujajoče, čisti želodec in pospešuje prebavo. Steklenica 40 h, pol tucata 2 K.

Krogljice, odvajalne, želodec čistilne. Čistijo želodec, odvajajo blato, odpravljajo napenjanje in zabasanje želodca brez vseh bolečin, kakor se to čestokrat pripeti pri drugih krogljicah. Škatlja 42 h, šest škatljic 2 K 10 h. — **Pocukrene krogljice.** Škatlja 80 h, tri škatlje 2 K.

Prsni, plučni in kašljev sok ali zeliščni sirup, prirejen z lahko raztvarljivim apnenim železom, utišuje kašelj, raztvarja sliz, lajša bol in kašelj, vzbuja tek in tvori kri. Steklenica 1 K 12 h, pol tucata 5 K.

Drgnilni ali **udov cvet (protinski cvet, Gichtgeist)** priporočljiv je kot boli utešujoče, lajšajoče drgnenje v križu, rokah in nogah, kot novo poživljajoče drgnenje po dolgem hodu in težkem delu. Steklenica 1 K, šest steklenic 4 K 50 h.

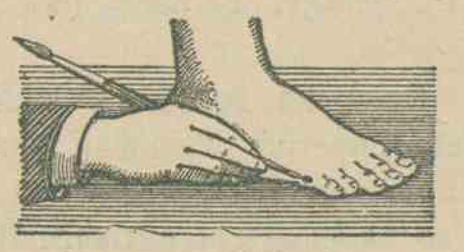

Varstvena znamka

Tinktura za kurja očesa, preskušeno sredstvo proti bolestnim kurjim očesom, bradavicam, roženici, žuljem in ozeblinam. Ima to veliko prednost, da je treba s priloženim čopičem bolno mesto zgolj namazati. Steklenica 80 h, šest steklenic 3 K 50 h.

Ker je vedna skrb p. n. ekonomov, poljedelcev, živinorejcev itd. obrnjena na vzdrževanje zdrave in krepke živine, opozarjamo iste posebno na doktorja pl. Trnkóczyja redilne pripravke za živino.

Doktorja pl. Trnkóczyja (41—3)

Živinski redilni prašek za notranjo rabo pri **kravah, volih in konjih.** Že blizu **50 let** z najboljšim uspehom uporabljevan, kadar krave nočejo žreti, in da se zboljšuje mleko. Zavojček z navodilom glede uporabe 1 K, pet zavojčekov **samo** 4 K.

Varstvena znamka.

Prašičji redilni in krmilni prašek. Varstveno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi za tvorbo mesa in tolšče. Zavojček 50 h, pet zavojčkov **samo** 2 K.

Glasom razglasa visoke c. kr. deželne vlade z dne 18. julija 1899 smejo ta prašek tudi trgovci prodajati. Zahteva naj se pa pri istih samo pod imenom **doktorja pl. Trnkoczyja prašičji prašek,** pristen samo z gorenjo varstveno znamko.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**